

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

16. De Deposito.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

congruè intelligi potest, quando præter restitutionem rei speciale insuper pactum casu fortuito præstanto accessit.

Tertio demum est exceptio, quòd commodatarius ad casum fortuitum præstantum tenetur, si post usum expletum fuerit in morè culpabili, quâ de re superius in l. l. Tit. de Pacis. §. 7. n. 26. dictum.

Querunt præterea DD. an in conscientia et restitutionem teneatur, cuius culpa non est levisima, adeoque sine culpa mortales commodata interit? e. g. qui librum commodatum in cubiculo reliquit, & egredias clavem quidem detrahit, sed non tentat, an fortiter clausum esset, & propterea cum janua præter intentionem suam aperta remansisset, liber ablatum sit, &c. Affirmant DD. magis, ni fallor, communiter in illo principio etiam superius in Lib. I. in Titulo II. de Constitutionibus. tradito, quod lex iusta in foro externo sit etiam in foro interno, nisi sit merè penalis, aut in iusta præsumptione fundata. Atqui si lex, quæ commodatario levisimam culpam præstantam injungit, iusta censetur ex culpa capere: primo, quia causa gratitudinis naturalis id exigit, ut, qui rem gratis utendam accipit, eam diligentissime custodiat. Secundo, quia re pereunte alteruter debet damnum sentire vel commodans, qui rem beneficius, & nullam culpam dedit, vel comodatarius, qui beneficium accepit, & insuper culpam qualem qualem posuit, æquius proinde est, ut hic potius ex sua culpa, quam ille sine culpa ex suo beneficio alteri præstito damnum sentire teneatur, culpa enim cuique sua, non alteri nocere debet. Accidit, quòd istam restitutionem ex culpa levisima non tantum leges Civiles, sed etiam sacri Canones in cap. unico hoc tit. expressè injungunt: Canones verò non tantum forum externum, sed etiam salutem

animarum & dispositionem circa forum conscientie respicere soleant. cap. 1. de Constitutionibus in 6. c. 1. de Sepult. eodem libro. Lessius de Justitia & jure lib. 2. cap. 8. n. 46. Laym. in Theol. Mor. lib. 3. tract. 4. cap. 8. n. 2. Barb. in Collect. ad c. un. hoc tit. n. 2. & 5. & citati ibidem.

TITULUS XVI De Deposito.

SUMMARI.

1. In depositarium non transit usus rei, nisi aliquando presumptivè.
2. Deponens habet privilegium personale prælationis.
3. In deposito an dolus tantum vel etiam lata culpa præstetur?
4. Depositarius quando ad exactiorem custodiam, culpam, vel etiam periculum obligatur.
5. Depositum potest pro arbitrio deponentis revocari.
6. In deposito non admittitur compensatio.
7. Depositarius an possit vel teneatur tantam curam rebus depositis adhibere, quantum suis?
8. Depositarius orto v. gr. incendio an teneatur res depositas suis præferre? & ibi qualiter probetur amissio rei depositæ?
9. Ex deposito factò apud Prelatum non tenetur Ecclesia, nisi accesserit consensus Capituli. De Sequestro remissive.

Depositum est traditio rei custodie tantum causâ facti a. l. i. ff. hoc tit.

Dico: depositum tantum custodie causâ fieri: nam in depositariam regulariter non transfertur usus rei depositæ, nisi aliud vel expressè agatur, vel tacite ex præsumptâ mente deponentis colligatur, ut quia amicus apud amicum pecuniam in sacco non obfigatam deposuit; quamvis nec hic depositario usus censetur aliter concessus, quàm si sciat tantundem posse in genere restituere. l. die. 25. §. 1. & ibi Gloss. ff. l. iii.

Ubi etiam singulariter notandum, si depositarius pecuniam depositam etiam cum licentia deponentis de facto expenderit, &

deponetur, si hujus personam elegerit. Quid vero attinet ad text. in d. §. sepe. non magis explicari potest, quando quis depositio se offert, ubi alius adfuisse diligentem curaturus, & ita quasi persuasione ipsi erga deponentem usus fuisset arg. l. de pignori §. 9. ff. de Negot. gestis. §. 1. ff. de Oblig. ex quasi contractu.

II. Si Depositarius pro rei custodia mercedem acceperit, ad levem saltem culpam praestandam obligabitur juxta Regulam in Titulo de Pignori §. 7. positam, quod in contractibus in utilitatem utriusque contrahentium edente levis quoque culpa praestetur. l. §. 2. vers. nisi forte. ff. Commodati. & hoc casu depositum transibit in contractum locationis & conductionis, dum Depositarius accipiens mercedem, censetur operas suas ad rem custodiendam locasse, l. 1. §. si quis servum. ff. hoc tit.

III. Si nominatum convenerit, ut Depositarius culpam vel etiam casum in re deposita praestaret, ad id tenebitur: contractus enim ex conventionem legem accipiunt, d. l. §. si convenerit. 6. §. sepe. 35. ff. h. t. l. Juris Gentium. 7. §. sed & si quis. ff. de Pignori. Quare si Depositarius rogatus, ut rem depositam diligentissime custodiret, id ipsum promiserit, de culpa etiam levissima tenebitur, non autem e contra valet pactum, ne solus praestetur, id enim bonae fidei & boni moribus adversaretur. d. l. 1. §. illud. 6. ff. h. t. l. in commodato. 17. ff. Commodati. l. contractus. 23. ff. de R. J.

IV. Aliquando etiam casus fortuitus in deposito praestatur, si culpa casum praecesserit. cap. 2. hoc tit. Sed quid, si levis tantum culpa casum praecesserit, an nihilominus tenebitur Depositarius? R. Licet id velint nonnulli DD. apud Harprechtum in §. 3. Instituit. Quibus modis re contrahitur obligatio. n. 33. verius tamen est cum eodem Har-

prechto, casum non aliter praestandum esse a depositario, quam si illa culpa casum praecesserit, ad quam praestandam ex natura contractus depositarius tenetur: nam alias ferqueretur; quod depositarius etiam levi culpa adstringeretur contra claram juris decisionem in d. §. 3. & l. 1. §. ult. juncta l. quod Nervae. 32. ff. h. tit.

V. Si Depositarius fuerit in mora restituendi depositum, hoc est, si depositum ad repetitionem deponentis non reddiderit, cum potuit, etiam interitum ejus praestabit. l. si in Asia. 12. §. final. ff. hoc tit. Ubi & illud notandum, quod licet depositum ad certum tempus contractum sit: v. g. ad annum, vel biennium, nihilominus deponens possit rem depositam pro arbitrio suo revocare; quia sicut contractus principalis ita & temporis adjectio tantum in favorem deponentis cedit. l. 1. §. si deposuero. ff. eodem tit. c. 2. vers. sane. X. h. tit.

Neque etiam compensatio locum habet in deposito propter exuberantiam, ut loquuntur DD. bonae fidei in hoc contractu. Unde tamen deponens ex alia causa aliquid debeat depositario, non tamen poterit iste rem depositam in compensationem sui debiti retinere, sed ordinaria actione contra deponentem tanquam debitorem suum re deposita prius restituta experiri debebit. cap. 2. hoc tit. & l. si quis, 11. Cod. eodem. Dico: ex alia causa; si vero ex eadem causa debitum sit, nimirum propter expensas necessarias in rem depositam factas, aequitas insidet, dari retentionem usque dum impensae solvantur: dummodo istae expensae in facto & jure sint liquidae, & non altioris seu longioris indaginis. Harpr. in §. 3. Instit. de Obligationibus, qua re contrahuntur. n. 54. Coeterum si praedo etiam rem furto ablata apud aliquem hujus depraedationis inscium deposuerit, & ex postfacto repetierit, tenebitur

bitur depositarius eam rem deponenti restituere, quamvis tunc sciat esse prædonem; si tamen verus dominus rei ablatae superveneret, & rem à depositario peteret, potius ipsi, quam prædoni deponenti restituere deberet. *l. bona fides 31. §. 1. ff. hoc tit.*

8. *Insignis est Questio*, an requiratur, vel sufficiat, ad tantam in re deposita diligentiam adhibere, quantum quis adhibet in rebus propriis ejusdem generis & valoris: adeoque si depositarius sit diligentissimus in rebus propriis, teneatur etiam esse diligentissimus in depositis: vel econtra, si in rebus propriis sit negligens, sufficiat eandem diligentiam quamvis exiguam in rebus depositis adhibere.

Quantum ad *Primum*, quidam censent, requiri non minorem alienis rebus diligentiam impendere, quam propriis, tamen in propriis aliquis foret diligentissimus, quibus faveret textus in *l. 32. ff. hoc tit.* ibi: *neque enim salva fide minorem in re, quam suis rebus diligentiam præstabit*; In altero vero existimant, non sufficere eam diligentiam adhibere rebus alienis, quam quis adhibet propriis, si in propriis sit valde negligens, arg. *l. si constante. 24. §. si maritus. ff. Solut. matrimonio.* ubi dicitur, quod perditio in rebus propriis sit culpanda, in alienis etiam Punienda. Panom. *in c. 2. hoc tit. n. 7.* Verùm in utroque difficultatis puncto contrarium videtur æquius: nam si diligentissimus in rebus propriis deberet etiam esse diligentissimus in re deposita, nisi id faceret continuò ad levissimam culpam præstandam obligaretur in re, ex qua nullam utilitatem percipit, & sic esset deterioris conditionis, quam alii, qui in rebus propriis minus sunt diligentes, ut rectè advertit Harpr. *d. loc. n. 27.* Text. verò in *d. l. 32.* forsitan explicari potest de eo, qui ordinariam

hominum diligentiam in rebus suis adhibet,

& eandem in rebus alienis recusat, proinde illa verba in *ead. l.* posita: *Et si quis modicum, quem hominum natura considerat, diligens est.* Sed quia, ut veretur, verba sequentia, nisi tamen ad modicum curam in deposito præstat, non caret &c. valde agguunt, illam præsumptionem non in prioribus verbis perperam esse, ac legendum esse, *Et si quis modicum, quem hominum natura considerat, diligens est, nisi tamen &c.* ut quædam sinuat Gottofr. in not. *ihidem lit. f.* huc dici potest, in rigore Juris aliquid præsumi dolum, si quis minorem diligentiam quam propriis diligentiam adhibet, hanc præsumptionem non esse Jura d. Jure, atque temperari debere juxta tertiam æquitatis, consideratis facti circumstantiis, puta si deponens expressè sub conditione propriarum rerum apud talem depositarium rem deposuerit, sique sic rem ita recepit, si eandem facilitate potest depositas pretiosiores, quam suas, vel æquè pretiosas curare, & non fecerit, etiam paulò post dicemus.

Deinde contra decisionem alterius pugnat text. in *sæpe dict. §. præterea. ff. hoc tit.* Quibus modis re contrahitur, & tunc securus est, inquit ibid. Imperator parum custodit am rem furto amittit, quia qui negligentem amico rem committendam tradidit, non ei, sed sua negligentia imputare debet. Adde *l. 1. §. 1. ff. de oblig. & act.* Quod autem attinet ad *secundum*, in *d. l. si constante. §. si maritus.* non agi de negligentia & culpa committentis, sed agi de perditione, & culpa committentis, ubi maritus mancipia ab uxore committentem data severius & truculentius tractantur, aliud enim est rem alienam negligentem custodire, si etiam proprias non solent custodire, & aliud rem alienam proprio

destruere: accedit, quod à dote non semper depositum recte inferatur, quia in rebus dotalibus, utpote ex contractu in gratiam Mariti & Uxoris inito, levis etiam culpa calcatur. *l. in rebus. 17. ff. de iure dotum.* in contractu autem depositi lata tantum, que dolo comparatur, sed quis dolo committit culpam, quando etiam res propriae diligentius custodiuntur?

Alia est controversia non minus notabilis, an Depositarius orto incendio vel irruptione hostium eveniente teneatur potius res depositas, quam suas salvare, si utrasque simul non possit? pro deponente facit, quod Innocentius Pontifex in c. 2. hoc tit. dicit: bonas res abesse praesumitur, si rebus tuis existens tuis alienas amissisti.

Contra pro depositario adduci potest illud vulgatum, *quod charitas incipiat à se*, adeoque non sit alicui vitio vertendum, magis de rebus propriis, quam alienis sollicitus sit, *can. 1. non licet. 23. q. 5.* In hac difficultate distinguendum erit, utrum res propositae sint pretiosiores, vel saltem aequè pretiosae, quam res depositae, aut utrum res depositae sint pretiosiores. Priori casu res propositae preferri poterunt, non autem postea, sed tamen aequum erit, posteriori causa deponente compensationem aliquam exigere, propterea quod Depositarius negligens rebus propriis alienas salvaverit, cum alterius negotium utiliter gesserit, & ne officium suum sibi damnosum sit. Panorm. in d. cap. 2. hoc tit. num. 2. Layman in d. l. moral. lib. 3. tract. 4. c. 7. n. 7. ubi dicitur, aliud esse in commodatario, ut, si res commodatas pretiosiores suis praetulerit, nihil possit eo nomine à commodante recipere, quia vi contractus in gratiam solius ipsius iniuncta tenebatur ad exactissimam custodiam: si tamen è converso suas pretiosiores praetulerit commodatis minus pretiosis, et

ENGLIN DECRET. LIB. III.

iam ad nihil teneatur, cum non fuerit in culpa faciendo, quod facere quilibet diligentissimus Paterfamilias, pretiosiora utique praelaturus, licet in hoc posteriori puncto contrarium doceat Mol. de f. & f. tom. 2. disp. 296.

Qualiter autem probetur amissio rei depositae? Videri poterit apud Panorm. in d. c. 2. h. tit. n. 8. ubi sciendum, quod regulariter illi incumbat probatio, qui dicit, se depositum amisisse, sicut generaliter creditor probando debitum satis fundavit intentionem suam, usque dum à debitore solutio, vel alia exceptio contra debitum opposita probetur, *l. in exceptionibus. 19. ff. de Probat.* Interim: quia probatio amissionis nonnunquam est difficilis, ut quando res furto ablata dicitur, & tunc attenda qualitate personae, temporis & circumstantiarum sive concurrentibus aliis indiciis ad iuramentum depositarii recurratur; quando enim actus ex sua natura est talis, ut clam fieri solitus difficulter probari valeat, etiam leviores plerumque probationes juxta prudentis iudicis arbitrium admittuntur.

Ultimò huic Titulo adnotatur, quod si depositum factum sit apud Abbatem vel Religiosum alicujus Monasterii, aut Episcopum, vel Canonicum Ecclesiae, non teneatur Ecclesia vel Monasterium, quia tale depositum penes personam, non penes Ecclesiam censetur factum: & delictum personae non nocet Ecclesiae: *c. 1. h. tit. c. delictum. de Reg. Jur. in 6. Leis. de Just. & Jure lib. 2. c. 27. n. 12.* tunc autem censetur depositum factum apud Ecclesiam, & eo deperdito Ecclesia conveniri posset, si in receptione depositi consensus Praelati & Capituli intervenisset. Barbof. in Collectaneis ad d. cap. 2. hoc tit. num. 9.

Possent quoque hic plura dici de *Sequestro*, quod est species depositi, sicut de eo agit prolixè Harpr. *Just. ad §. praeterca. 3. Quibus*

Yyy

bus mod. re contrah. Oblig. à n. 59. Sed cum sequestrum & sequestratio plerumque sit actus judicialis potius, quam voluntarius ex contractu partium, ideo ad specialem Titulum de sequestratione possessionis & fructuum, qui habetur supra in Lib. II. remittimus.

TITULUS XVII.

De Emptione & Venditione.

§. I.

Quid sit, & qualiter contrahatur Emptio & Venditio.

SUMMARIA.

1. Emptio est contractus bonæ fidei.
2. Solo consensu inius.
3. Quorum rerum venditio valeat.
4. Emptionis pretium debet esse numerarium, certum, & iustum.
5. Tradere & dare in sensu Juris differunt.
6. Emptione perfecta periculum & commodum rei pertinet ad emptorem.
7. Ponuntur exceptiones.
8. In contractibus inominatis ante traditionem non transit periculum.
9. In emptione an tantum de rigore Juris transcat periculum ante traditionem?
10. Ad emptionis substantiam non est necessaria Scriptura.

Alia Summaria post §. II.

Emptio & Venditio congruè describi potest, quòd sit contractus bonæ fidei, solo consensu inius de re sive merce emptori tradenda, & pretio certo numerario venditori dando.

Dico I. Emptionem esse contractum bonæ fidei: quæ verba sic accipienda sunt, non quòd alii contractus sint malæ fidei, sed quòd per ea emptio distinguatur à contractibus stricti Juris, uti sunt mutuum & stipulatio, de qua contractuum divisione egimus in Lib. I. in Tit. de Pactis §. v.

2 Dico II. Emptionem & venditionem esse

contractum solo consensu inius: sunt enim aliqui contractus, qui ita cum duobus personis onem habent, ubi partes libi invicem consensum præstiterunt, ut emptio, societas, mandatam, in quibus proinde traditio rei tantum ad executionem pertinet. Alii autem contractus non solo consensu, sed per actuale rei traditionem celebrantur, ut mutuum, commodatum, depositum, & pignus. Quare tameti promittam, quamvis tibi mutuarè pecuniam, commodatum, sed antequam tamen actualiter tradiderim, non erit mutuum, vel commodatum, sed tantum pactum nudum, ex quo actio Civilis non datur actio. l. 7. §. sed tamen. l. 4. ff. de Pactis.

Interim licet in emptione & venditione per solum consensum statim nascatur traditio & actio, antequam tamen emptor pretium persolvat, actio ex emptio contractu intentari non poterit, sed licet emptori rem tanquam pignus retinetur, dum totum pretium accipiat. l. 1. §. 13. ff. de Act. empti.

Dico III. In venditione agi, ut res emptori tradatur; nomine res corporeæ, sed etiam incorporales, ut Jura & actiones intelliguntur. Imò aliquando spes futuri eventus dubius loco mercis habetur, ut si quis à piscatore, vel aucupe tractum emerit, valebit emptio, & debetur pretium, quamvis nihil captum sit. l. 1. §. 1. ff. de Contrahenda empti.

Cæterum requiritur, ut res, quæ venditur, sit in commercio hominum, ad quos hominibus tanquam propria possideri possit. Unde res sacre & spirituales sine simonia vendi nequeunt, ut in Titulo de Simonia, traditur. Item si quis liberum hominem vendiderit, v.g. ad triremes, vel in hostium (idem est de cimento, superstitio vel donante) capitale crimen pignus

EMPTIO